

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa B. W.
przeciwko Kopalni (...) Spółce z o.o. w S.
o deputat węglowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 maja 2014 r.,
skargi powoda o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu
Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 15 listopada 2012 r., sygn. akt IX Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania.

UZASADNIENIE

B. W. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 15 listopada 2012 r., oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 28 czerwca 2012 r., w sprawie z powództwa M. N., B. W., J. G. przeciwko Kopalni (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o deputat węglowy.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił naruszenie Konstytucji RP, tj. ochrony praw słuszenie nabytych (art. 2) i zasady równości (art. 32) oraz naruszenie prawa materialnego, tj. art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw w związku z art. 239 § 2 k.p. i z art. 241¹³ § 2 k.p. oraz 240 § 3 k.p., przez ich błędne zastosowanie wyrażające się w stwierdzeniu że przepis art. 241¹³ § 2 k.p. nie może dotyczyć

osób, które nie pozostają w zatrudnieniu, mimo że osoby te były beneficjentami postanowień Układu Zbiorowego Pracy z dnia 28 sierpnia 1997 r. i zostały bezprawnie przez Sąd tych korzyści pozbawione, „bez jakiegokolwiek umożliwienia im ustosunkowania się do takiego potraktowania”.

Jako przepisy prawa, z którymi zaskarżony wyrok jest niezgodny skarżący wskazał art. 2 oraz 32 Konstytucji, art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw art. 239 § 2 k.p., art. 241¹³ § 2 k.p. oraz 240 § 3 k.p.

Uprawdopodobniając wyrządzenie szkody, skarżący wskazał na utraconą wartość przysługującego skarżącemu deputatu w kwocie 1.950,00 zł za rok 2012 oraz za lata następne.

Skarżący wskazał także, że naruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, gdyż „skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach roszczeń o deputaty lub ich ekwiwalent. Ponadto nie zachodzą podstawy wznowienia postępowania zawarte w art. 401, 401¹, 403 k.p.c.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Na mocy przepisu art. 424⁹ k.p.c. Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania, jeżeli jest ona oczywiście bezzasadna.

Wprowadzona do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 22 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2005 Nr 13, poz. 98) skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia stanowiła wykonanie przez ustawodawcę zobowiązań wynikających z Konstytucji (art. 77 ust. 1) oraz uregulowań zawartych w art. 417-417² i 421 k.c. Skarga stanowi szczególnie środek procesowy (środek zaskarżenia) służący badaniu legalności działalności jurysdykcyjnej sądów powszechnych. W piśmiennictwie (por. J. Gudowski,

Węzłowe problemy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, PS 2006 nr 1, str. 3), a także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 35) przyjęto, że kluczowe pojęcie „niezgodności z prawem”, rodzące odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa, musi być rozumiane jako mające charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim wypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechę bezprawności. Sędzia, który porusza się na obszarze przyznanej mu swobody orzekania i nie przekracza jej granic, pozostaje w zgodzie z własnym sumieniem, jak też prawidłowo dobiera standardy orzecznicze, działa w ramach porządku prawnego nawet wtedy, gdy wydane przez niego orzeczenie – oceniane *a posteriori* - jest „obiektywnie” niezgodne z prawem. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie, które jest sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi regułami rozstrzygnięć albo zostało wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej.

Stosownie do art. 424⁹ k.p.c. Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do rozpoznania, jeżeli jest ona oczywiście bezzasadna. Przepis ten umożliwia merytoryczną kontrolę skargi w sytuacji, gdy jest ona dopuszczalna, ale ze względu na jej zarzuty bezzasadna. Instytucja ta nawiązuje do tzw. przedsądu w postępowaniu kasacyjnym. Na podstawie orzecznictwa Sądu Najwyższego (dotyczącego odmowy przyjęcia kasacji do rozpoznania) można przyjąć, że oczywista bezzasadność skargi to bezzasadność stwierdzalna przez Sąd Najwyższy *prima facie*, niewątpliwa, niewymagająca badania; skarga jest bezzasadna, gdy bez głębszych rozważań można uznać, że żadna ze wskazanych podstaw jej nie usprawiedliwia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01, LEX nr 53312; z 15 stycznia 2001 r., I PKN 794/00, OSNP 2002 nr 17, poz. 412). W szczególności będzie to miało miejsce, gdy jest oczywiste, że orzeczenie nie jest niezgodne z prawem.

Odnosząc te uwagi do niniejszej skargi, należy stwierdzić, że bez głębszego badania żadna ze wskazanych w skardze podstaw jej nie usprawiedliwia.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że zaskarżony wyrok nie narusza art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.). Przepis ten stanowi, że obowiązujące do dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej przepisy określające zasady wynagradzania za pracę oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą, wydane na podstawie art. 79 Kodeksu pracy, zachowują moc do czasu objęcia pracowników, których te przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nich normowanego - postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy. „Zachowanie mocy” tych aktów na podstawie przywołanego przepisu jest ograniczone czasowo – obowiązują one do czasu wejścia w życie nowego układu zbiorowego pracy, którego postanowienia mogą być dalej zmieniane w drodze protokołów dodatkowych (art. 241⁹ k.p.). Tak więc ani ten przepis, ani art. 239 § 2 k.p. oraz art. 240 § 3 k.p. i art. 241¹³ § 2 k.p. nie może stanowić podstawy do przyznania deputatu węglowego emerytom, którzy świadczenia tego zostali pozbawieni w wyniku zmian postanowień układu zbiorowego pracy, wprowadzonych w drodze protokołu dodatkowego.

Z oczywistych też względów art. 241¹³ § 2 k.p., zgodnie z którym postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy, nie ma zastosowania do emerytów. W myśl bowiem art. 1 k.p., Kodeks pracy określa prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, a pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę (art. 2 k.p.). Pozbawienie emerytów prawa do deputatu węglowego w wyniku zmian postanowień układu zbiorowego pracy, wprowadzonych w drodze protokołu dodatkowego, nie może być dokonane „w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy”, ponieważ nie stosunek pracy nie istnieje.

W związku z tym podstawa skargi oparta na naruszeniu art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych

ustaw w związku z art. 239 § 2 k.p. i z art. 241¹³ § 2 k.p. oraz 240 § 3 k.p. prowadzi do wniosku o jej oczywistej bezzasadności w tym zakresie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego zasada równości (art. 32 Konstytucji RP) nie jest bezpośrednim źródłem konstytucyjnych praw podmiotowych. Może ona natomiast stanowić wzorzec kontroli, ale konieczne jest wskazanie innego prawa lub wolności konstytucyjnych, w związku z którymi zasada ta została naruszona. Przepis ten nie określa w sposób samodzielny treści obowiązku ciążącego na organach władzy publicznej i nie może stanowić samodzielnej podstawy do żądania konkretnego działania lub zaniechania ze strony tych organów na rzecz jednostki. Obowiązek równego traktowania zostaje skonkretyzowany dopiero w kontekście konkretnej regulacji „podkonstytucyjnej”, przyznającej podmiotom prawa określone uprawnienia lub nakładającej określone obowiązki. Jednostka może sprecyzować żądania konkretnych działań lub zaniechań mających na celu zapewnienie równego traktowania na tle regulacji prawnej przyznającej podmiotom prawa określone uprawnienia lub nakładającej określone obowiązki. Zasada równości w rozumieniu konstytucyjnym nie ma charakteru abstrakcyjnego i absolutnego; zgodnie z powszechnie przyjętym założeniem nie oznacza identyczności (tożsamości) praw wszystkich podmiotów. Równość (prawo do równego traktowania) funkcjonuje zawsze w pewnym kontekście sytuacyjnym, odniesiona musi być do zakazów lub nakazów albo nadania uprawnień określonym podmiotom (grupom podmiotów) w porównaniu ze statusem innych podmiotów (grup). W postanowieniu pełnego składu z 24 października 2001 r. o sygn. SK 10/01 Trybunał Konstytucyjny, uznając prawo do równego traktowania za konstytucyjne prawo jednostki, podkreślił, że ma ono charakter niejako prawa „drugiego stopnia” („meta prawa”), tzn. przysługuje ono w związku z konkretnymi normami prawnymi lub innymi działaniami organów władzy publicznej, a nie w oderwaniu od nich – niejako „samoistnie” (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 13 stycznia 2004 r., SK 10/03, OTK-A 2004 nr 1, poz. 2; z 17 grudnia 2013 r., OTK-A 2013 nr 9, poz. 138; 24 lutego 1999 r., SK 4/98, OTK-A 1999, poz. 24 nr 2; z 17 stycznia 2001 r., K 5/00, OTK-A 2001 nr 1, poz. 2; z 24 października 2001 r., SK 10/01, OTK-A 2001 nr 7, poz. 225; z 28 maja 2002 r., P 10/01, OTK-A 2002 nr 3, poz. 35; z 23 listopada 2004 r., P 15/03, OTK-A 2004 nr

10, poz. 108 oraz 11 września 2007 r., P 11/07, OTK-A 2007 nr 8, poz. 97 oraz postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 26 czerwca 2002 r., SK 1/02, OTK-A 2002 nr 4, poz. 53).

Również zasada praw nabytych, wyprowadzana pośrednio z zasady państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), stanowi określony wzorzec konstytucyjny do badania konstytucyjności aktów normatywnych i w takim ujęciu nie może być przedstawiana jako samodzielne źródło indywidualnych roszczeń (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2007 r., I PK 78/07, M.P.Pr. 2008 nr 2, poz. 96). Jak wielokrotnie podnoszono w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, przepis ten wyznacza jedynie standard kreowania przez ustawodawcę wolności i praw, nie wprowadzając jednocześnie konkretnej wolności czy konkretnego prawa (zob. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 30 maja 2007 r., SK 68/06, OTK-A 2007 nr 6, poz. 53 oraz z 10 lipca 2007 r., SK 50/06, OTK-A 2007 nr 7, poz. 75). Stwierdzenie zatem niezgodności wyroku z art. 2 Konstytucji RP wyroku jest uwarunkowane istnieniem prawa podmiotowego, naruszonego zastosowaniem przez sąd niekonstytucyjnego przepisu. Nie jest więc możliwe stwierdzenie takiej niezgodności bez wskazania w podstawach skargi konkretnego przepisu prawa, który skarżący uznaje za niezgodny z art. 2 Konstytucji RP.

Jeśli zatem można twierdzić o niezgodności wyroku z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP, to jest to uprawnione jedynie w kontekście zastosowania przez sąd określonej normy prawnej, która – w ocenie skarżącego – narusza zasadę ochrony prawa nabytych czy zasadę równości, co musi zostać wytknięte w podstawie skargi.

Zgodnie z art. 424⁴ k.p.c., skargę można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem. Na gruncie prawa pracy pojęcie przepisów prawa materialnego nie ogranicza się do prawa ustawowego, lecz obejmuje również tzw. prawo autonomiczne. Zgodnie z art. 9 k.p. ilekroć w Kodeksie pracy jest mowa o prawie pracy, rozumie się przez to przepisy Kodeksu pracy oraz przepisy innych ustaw i aktów wykonawczych, określających prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, a także postanowienia układów zbiorowych i innych opartych na

ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów i statutów określających prawa i obowiązki stron stosunku pracy.

Podstawę rozstrzygnięcia w zaskarżonym wyroku stanowiły postanowienia układu zbiorowego pracy, wprowadzone protokołem dodatkowym, które pozbawiły emerytów prawa do deputatu węglowego. Skarżący zaś nie wskazał w podstawach skargi stosownych postanowień tego układu. Tymczasem Sąd Najwyższy w trybie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku nie rozpoznaje ponownie merytorycznie sprawy, gdyż było to przedmiotem sporu pomiędzy stronami sprawy pierwotnej, lecz ocenia zasadność jej podstaw. Zgodnie bowiem z art. 424¹⁰ *in principio* k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Stąd też żadna ze wskazanych podstaw odnoszących się do naruszeń przepisów Konstytucji RP, niepowiązanych z właściwymi postanowieniami układu zbiorowego pracy, *prima facie* nie usprawiedliwia zasadności wniesionej skargi.

Z przytoczonych motywów, uznając skargę za oczywiście bezzasadną, na podstawie art. 424⁹ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.